

מראי מקומות - מועד קטן

יא.

מלשוננו דכיון דע"י מעשה הדיוט פקע הסכנה, סגי בזה בחוה"מ].
וע' בעמק ברכה (חוה"מ ו') דנקט דמיירי במעקה של מצוה, והק',
למה אינו מותר לעשות אפי' מעשה אומן, הרי איכא חשש
סכנה שמא יפלו מהגג, ואין לך דבר האבד גדול מזה. והביא
דברי הריטב"א הנ"ל, דלדבריו ל"ק, דלא מיירי בגג שיש בו
חשש סכנה, וכל המעקה הוא רק לצניעות, אבל כ' דמסתנימת
דברי הרמב"ם (יו"ט ח, ו) משמע דבמצוה איירי, וכבר הבאנו שכן
ס"ל להמאירי והערה"ש. וכ' דלכאור' יש להעיר בדיני מעקה,
איך שייך להיות כ"כ תנאים לחייב בית במעקה, למשל אם
אינו ד' על ד', או אם אין תוכו עשרה, הרי סכ"ס יש כאן סכנה,
ובאמת הספרי לומד מדין מעקה דצריך האדם להסיר כל מיני
סכנה מביתו, ומ"ש מעקה שיש בה כל גדרים אלו (וי"ל דאין הקו'
מוכרחת, דאולי אה"נ, כמו בכל סכנות שייך הלאו דלא תשים דמים בביתך,
ה"ה במעקה שאין בה גדרי מעקה, אלא דהעשה לעשות מעקה אין לו,
אבל אולי הא גופא ק' לו, דאף אם התורה קבעה העשה רק באופן א' של
הסרת הנזק, דהיינו בסכנת גג, אבל מהי הסברא לחלק בין גג לגג, וכ'
דעכצ"ל, "דבית באמת אין בו סכנה כ"כ, דכל שעולה על הגג
דרכו להזהר, וע"כ לא מתחייב במעקה משום דין סכנה גרידא,
אלא שזהו חידוש דין שחידשה התורה לחייב גם בית במעקה
ולחוש לסיבת נפילה... ונמצינו למידים מזה שעשיית מעקה
לגג אין בה חשש סכנה קרובה, ואינו אלא חי' דין של מצות
מעקה, וע"כ לא מקרי דבר האבוד כלל, ולפיכך לא הותר בה
אלא מעשה הדיוט גרידא".

ה. עד ימיו הי' פטיש מכה בירושלים

פרש"י בסוטה (מז:), שהיו עושים דבר האבד, ועמד הוא וגזר
על הנפחים אפי' בדבר האבד, מפני שקולן נשמע למרחוק, ואין
הכל יודעין שהוא דבר האבד. ובחי' הר"ן כאן כ' שהיו עושין
מלאכה בהיתר, כגון שהיו עניים ולא הי' להם מה לאכול, ואסר
מלאכת הפטיש אע"פ שאין להם מה לאכול, משום דאושא
מילתא.

א. הולכין ליריד של עכו"ם... מפני שהוא כמציל מידן
ע' מאירי שהביא מגדולי המפרשים (הראב"ד) דלא התירו לקנות
ולכתוב בערכאותיהם אא"כ גובה אותם בחובו, דבלא"ה לא
נקרא מציל מידן. אבל המאירי חולק עליו וס"ל "שכל שיכול
להרויח עמהם נקרא מציל", ותלאו במח' לענין דבר האבד
בחוה"מ ג"כ (דנח' בזה תוס' והרא"ש, הובא לעיל דף י'), האם אמרי'
דהפסד הרוחה נקרא דבר האבד או לא.

ב. מפני שהוא כמציל מידן

פרש"י בע"ז (ג). דההצלה היא שמתוך כך יהי' לו עדים ומסייעין
להציל מן העוררין, ובעירובין (מז). פרש"י שלא יחזור העכו"ם
ויעורר על המכירה.

ג. אבל איזלי אסור, מ"ט, מעשה אומן הוא

הק' המג"א (תקמ"א, א'), הא מכשירי אוכל נפש הוא, וקיי"ל
דבמכשירי אוכל נפש אפי' מעשה אומן מותר (כמו שהבאנו
לעיל [דף י'] מהבית יוסף תק"מ, ז'), ולכן למה אסור לעשות רשתות
לצוד הדגים ע"י מעשה אומן. וכ' "דלא מקרי מכשירין אלא
דבר המכשירו לאכילה, כגון תנור וסכין, אבל רשתות לא מיקרי
מכשירין".

ד. עושין מעקה לגג

כ' התוס' הרא"ש בשם הראב"ד דמתני' לא מיירי במעקה של
מצוה, דהא מרפסת אינה חייבת במעקה, וא"כ מיירי דעושין
המעקה רק לצניעות בעלמא [ולא ביאר מה הדין במעקה של
מצוה]. וכ"כ המאירי בשמו, וחולק וס"ל דבמעקה של מצוה
איירי, וכ' שיש כמה מרפסות, ואף שיש מרפסת שפטורה
ממעקה, יש ג"כ מרפסת שחייבת במעקה. ובריטב"א (נדפס בדף
ט) אי' דע"כ מיירי דלא הי' מעקה של מצוה, "דאי משום מצות
מעקה, למה לא יעשה כדרכו", דהיינו דלמה צריך להיות מעשה
הדיוט אם עושה מצוה. אבל בערוך השלחן (או"ח תק"מ, ב') אי'
דמיירי במעקה של מצוה, ומ"מ די במעשה הדיוט [ומשמע